

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Huw Wyn Jones, Aelod Cabinet Cyllid
Swyddog perthnasol:	Ffion Madog Evans, Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau
Dyddiad y cyfarfod:	21 Ionawr 2025

1. Penderfyniad a geisir

- 1.1** Derbyn y wybodaeth yn yr adroddiad a nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2024/25 a blynyddoedd blaenorol.
- 1.2** Cymeradwyo dileu un cynllun arbedion gwerth £146,910 perthnasol i 2025/26 yn y maes gwastraff yn yr Adran Amgylchedd, gan ddefnyddio'r ddarpariaeth a osodwyd o'r neilltu yn y gyllideb er mwyn gwneud hynny.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

- 2.1** Mae gwireddu'r cynlluniau unigol yn gyfrifoldeb aelodau perthnasol o'r Cabinet, sy'n herio perfformiad yr adrannau gan gynnwys cynnydd y cynlluniau arbedion. Cyfrifoldeb yr Aelod Cabinet dros Gyllid yw cadw trosolwg o'r darlun cyfan.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Cefndir / Cyflwyniad

- 3.1** Mae'r adroddiad yma'n rhoi trosolwg o sefyllfa arbedion y Cyngor ar gyfer 2024/25 a blynyddoedd blaenorol yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Tachwedd 2024.
- 3.2** Yn adroddiad Cyllideb 2024/25 i'r Cyngor Llawn ar 7 Mawrth 2024, adroddwyd fod arbedion gwerth £5,648,890 yn ofynnol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024/25 er mwyn cynorthwyo i gau'r bwlch cyllidol 2024/25. Roedd yr arbedion yn gyfuniad o £3,668,130 oedd wedi eu cymeradwyo yn flaenorol yng Nghabinet 14 Chwefror 2023 ar gyfer cyllideb 2023/24, cynllun gwerth £15,000 a gafodd gymeradwyaeth y Cabinet 19 Chwefror 2019 ond sydd wedi llithro, ynghyd ag arbedion newydd a gymeradwywyd yng Nghabinet 20 Chwefror 2024 gwerth £1,956,760.

4. Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf er mwyn isafu toriadau mewn gwasanaeth i drigolion Gwynedd. Dros y blynyddoedd diwethaf gwelwyd fod trafferthion gwireddu arbedion mewn rhai meysydd ac felly yn ystod 2023/24 bu i werth £2 filiwn o arbedion gael eu dileu.

5. Cynlluniau Arbedion Adrannol Hanesyddol 2015/16 – 2024/25

- 5.1 Mae **Atodiad 1** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn seiliedig ar adolygiad Tachwedd 2024, yn erbyn y targed arbedion diwygiedig sydd wedi ei osod iddynt, **sydd yn gyfanswm o dros £34m. Gellir adrodd bod gwerth £33.8m, neu 98% o'r cynlluniau yma wedi eu gwireddu**, ond mae risg gwireddu rhai o'r cynlluniau arbedion yn parhau.
- 5.2 Mae 5 cynllun gwerth £368k yn wynebu risgiau i'w cyflawni; 3 cynllun gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (cyfanswm o £223k) a 2 gynllun gan yr Adran Economi a Chymuned (cyfanswm o £145k).
- 5.3 Mae 4 cynllun gwerth cyfanswm o £164k wedi llithro ond nid yw'r adrannau yn rhagweld problem i'w gwireddu.

6. Cynlluniau Arbedion Adrannol Newydd 2023/24 – 2024/25

- 6.1 Yng Nghyngor llawn 7 Mawrth 2024 cymeradwywyd adroddiad Cyllideb 2024/25 oedd yn cynnwys cynlluniau arbedion effeithlonrwydd a thoriadau gwerth £5.2m, gyda gwerth £2m ohono i'w weithredu i gyllido bwlch ariannol 2024/25.
- 6.2 Mae **Atodiad 2** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn seiliedig ar adolygiad Tachwedd 2024 yn erbyn y targed arbedion sydd wedi ei osod iddynt, **sydd yn gyfanswm o dros £12m. Gellir adrodd fod dros £8m, neu 67% o'r cynlluniau yma eisoes wedi eu gwireddu, gyda £791k pellach, neu 6% ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol.**
- 6.3 Mae'r Adran Gwasanaethau Corfforaethol wedi adnabod y gellir cyflawni gwerth £14k o arbedion ar y cynllun Dysgu a Datblygu'r Sefydliad - torri cyllidebau cyflenwadau, gwerth £41.6k. Er hynny mae risgiau sylweddol i wireddu gweddill yr arbedion o £27.6k ac mae'r adran yn edrych ar sut gellir ei wireddu.
- 6.4 Ar hyn o bryd rhagwelir bod rhai risgiau gwireddu gwerth bron i £544k o gynlluniau arbedion sydd yn cynnwys 1 cynllun gan yr Adran Addysg (£41k), 4 gan yr Adran Amgylchedd (£388k), 1 gan yr Adran Gyllid (£38k) ac 1 gan yr Adran Priffyrdd a Pheirianeg (£60k).
- 6.5 Mae llithriad ar rai cynlluniau gwerth £536k oedd wedi eu rhaglennu i'w gwireddu yn 2023/24 ac mae peth oediad i wireddu cynlluniau gwerth £2.141k yn 2024/25, felly cyfanswm o £2.677k, ond nid yw'r adrannau yn rhagweld problem i'w gwireddu. Mae rhan helaeth o'r swm yma yn cynnwys arbedion o'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (cyfanswm

o £1.2m) a £444k gan ysgolion, sydd yn llithro gan fod ysgolion yn gweithio i flwyddyn academaidd ac felly bydd y gwireddu yn llithro i'r flwyddyn ariannol nesaf.

7. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2025/26 ymlaen

- 7.1** Yn sgil y rhagolygon am setliad ariannol gwael a'r hinsawdd economaidd heriol presennol, mae'n anorfod fod rhaid i Awdurdodau Lleol edrych ar arbedion a thoriadau i gynorthwyo'r sefyllfa ariannol. Mae cynlluniau arbedion a thoriadau ychwanegol ar gyfer 2025/26 eisoes dan ystyriaeth gan y Cyngor. Mae ymgynghoriad cyhoeddus i ganfod beth sy'n bwysig i bobl Gwynedd wedi ei gynnal yn ddiweddar fydd yn cael ei ystyried wrth edrych ar yr arbedion gofynnol. Bydd yr arbedion yn destun adroddiad buan.
- 7.2** Rhestrir arbedion presennol 2025/26 ymlaen, sydd werth £3.7m fesul Adran yn **Atodiad 3**, yr arbedion hanesyddol gwerth £200k yn Nhabl 1 a'r arbedion newydd gwerth £3.5m yn Nhabl 2, ond mae'n gynamserol i adrodd ar statws y cynlluniau yma ar hyn o bryd.

8. Adolygiad gwireddu arbedion

- 8.1** Yn dilyn adolygiad diweddar gan y Prif Weithredwr o gynlluniau arbedion yn y maes gwastraff gan yr Adran Amgylchedd, daethpwyd i'r canlyniad fod angen:
- uno tri cynllun arbedion yn y maes gwastraff masnachol.
 - fod dau gynllun arbedion wedi eu cymeradwyo sef addasu trefniadau presennol casglu clytiau un tro a'r cynllun casglu gwastraff gweddilliol pob 4 wythnos, gan nad oes modd gwireddu y ddau gynllun, cynigir fod y cynllun casglu clytiau gwerth £146,910 sydd wedi ei broffilio ar gyfer 2025/26 yn cael ei ddileu.
 - mae risgiau mawr i gyflawni arbedion y cynllun Adolygu Cytundebau Gwastraff gwerth £400k yn 2025/26 ac felly mae'r arbediad i'w gwtogi i £100k gyda'r Adran Amgylchedd i weithredu dau gynllun amgen ar gyfer y £300k sy'n weddill.

9. Casgliad

- 9.1** Gellir adrodd bod cyfanswm o £42 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 90% o'r £46.6m gofynnol dros y cyfnod. Mae'n anorfod bod gwireddu'r arbedion wedi bod yn heriol ac rwy'n ddiolchgar i'r holl adrannau a'r Aelodau Cabinet am sicrhau'r llwyddiant yma.
- 9.2** Mae'r tabl isod yn crynhoi'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y cynlluniau arbedion ers Ebrill 2015 gyda 90% o'r holl gynlluniau wedi eu gwireddu.

Tabl 1: Crynodeb o statws yr holl gynlluniau arbedion ers Ebrill 2015

Statws yr Arbediad	Porth	£m	%
Wedi gwireddu	1	42.0	90.2
Ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol	2	0.8	1.7
Oediad, ond yn symud yn ei flaen	3	2.9	6.1
Rhai risgiau i gyflawni - yn llithro neu methu	4	0.8	1.7
Risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol	5	0.1	0.3
Cyfanswm arbedion		46.6	100

9.3 Felly, gofynnaf i'r Cabinet nodi'r cyrhaeddiad a amlinellir yn yr adroddiad yma tuag at wireddu'r cynlluniau arbedion. Yn ogystal, dileu un cynllun arbedion gwerth £146,910 perthnasol i 2025/26.

10. Camau nesaf ac amserlen

10.1 Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet yn dilyn sefyllfa derfynol diwedd y flwyddyn ariannol 2024/25.

11. Sylwadau Swyddogion Statudol

11.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

11.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Atodiadau:

Atodiad 1 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2015/16 - 2024/25 fesul adran

Atodiad 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion newydd 2023/24 - 2024/25 fesul adran

Atodiad 3 - Tabl 1 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2025/26 ymlaen fesul adran

- Tabl 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion newydd 2025/26 ymlaen fesul adran